

Biskup Pavol, sluha sluhov Božích, spolu s otcami posvätného koncilu na večnú pamäť

UNITATIS REDINTEGRATIO

DEKRÉT O EKUMENIZME

ÚVOD

1. OBNOVIŤ JEDNOTU medzi všetkými kresťanmi je jedným z hlavných cieľov posvätného Druhého vatikánskeho všeobecného cirkevného snemu. Kristus Pán totiž založil jednu jedinú Cirkev, a predsa sa mnohé kresťanské spoločenstvá predstavujú ľuďom ako pravé dedičstvo Ježiša Krista. Všetky sa síce hlásia za Pánových učeníkov, ale vysvetľujú si to rôznym spôsobom a ich cesty sa rozchádzajú, akoby sám Kristus bol rozdelený¹. Táto roztrieštenosť otvorene protirečí Kristovej vôli, je svetu na pohoršenie a poškodzuje presvätú vec hlásania evanjelia všetkému stvoreniu.

Avšak Pán vekov, ktorý múdro a trpezlivo uskutočňuje plán svojej milosti voči nám hriešnikom, začal v posledných časoch v hojnejšej miere šíriť medzi navzájom rozdelenými kresťanmi ducha pokorného uznania chýb a túžbu po jednote. Táto milosť zapôsobila na veľmi mnohých ľudí všade na svete. I medzi našimi oddelenými bratmi vzniklo pod vplyvom milosti Ducha Svätého čím ďalej tým viac sa vzťahujúce hnutie za obnovenie jednoty všetkých kresťanov. Na tomto hnutí za jednotu, nazývanom ekumenickým, sa zúčastňujú tí, ktorí vzývajú trojjediného Boha a uznávajú Ježiša za Pána a Spasiteľa, a to nielen ako jednotlivci, ale aj spoločne v spoločenstvách, v ktorých počúvali evanjelium a ktoré nazývajú svojou a Božou cirkvou. Avšak takmer všetci, hoci rozličným spôsobom, túžia po jednej a viditeľnej Božej Cirkvi, naozaj všeobecnej a poslanej do celého sveta, aby sa svet obrátil k evanjeliu a spasil sa na Božiu slávu.

Tento posvätný cirkevný snem berie toto všetko na vedomie s radostným srdcom. A keď už vysvetlil učenie o Cirkvi, vedený túžbou po obnovení jednoty medzi všetkými Kristovými učeníkmi, chce navrhnúť všetkým katolíkom prostriedky, cesty a spôsoby, ktorými by mohli odpovedať na toto Božie volanie a na túto milosť.

PRVÁ KAPITOLA

KATOLÍCKE ZÁSADY EKUMENIZMU

Jednota a jedinečnosť Cirkvi

2. Božia láska sa prejavila voči nám v tom, že Otec poslal jednorodného Božieho Syna na svet, aby sa stal človekom a tak vykúpil, obnovil a zjednotil ľudstvo². On, prv než by sa bol obetoval ako nepoškvrnená obeta na oltári kríža, modlil sa k Otcovi za veriacich týmito slovami: „... aby všetci boli jedno, ako ty, Otče, vo mne a ja v tebe, aby aj oni boli v nás jedno, aby svet uveril, že si ma ty poslal“ (Jn 17, 21); a ustanovil vo svojej Cirkvi

obdivuhodnú sviatosť Eucharistie, ktorou sa naznačuje a uskutočňuje jednota Cirkvi. Svojim učeníkom dal nové prikázanie, aby sa navzájom milovali,³ a prisľúbil im Ducha Tešiteľa⁴, aby s nimi zostal naveky ako Pán a Darca života.

A keď bol Pán Ježiš povýšený na kríži a oslávený, zoslal prisľúbeného Ducha a skrze neho povolal a zhromaždil v jednote viery, nádeje a lásky ľud novej zmluvy, ako učí apoštol: „Jedno je telo a jeden Duch, ako ste aj povolaní v jednej nádeji svojho povolania. Jeden je Pán, jedna viera, jeden krst“ (Ef 4, 4 - 5). Veď „všetci, čo ste pokrstení v Kristovi, Krista ste si obliekli... Lebo vy všetci ste jeden v Kristovi Ježišovi“ (Gal 3, 27 - 28). Duch Svätý, ktorý prebýva vo veriacich a naplňa i vedie celú Cirkev, vytvára obdivuhodné spoločenstvo veriacich a všetkých tak hlboko spája v Kristovi, že je základom jednoty Cirkvi. On rozdeľuje milosti a služby⁵ a obohacuje Cirkev Ježiša Krista rozličnými darmi, aby náležite pripravil svätých „na dielo služby, na budovanie Kristovho tela“ (Ef 4, 12).

Aby však Kristus upevňoval túto svoju svätú Cirkev na celom svete až do skončenia vekov, zveril kolégiu Dvanástich úlohu učiť, viesť a posväcovať⁶. Spomedzi nich vyvolil Petra a na ňom sa po jeho vyznaní viery rozhodol postaviť svoju Cirkev. Jemu prisľúbil kľúče od nebeského kráľovstva⁷, a keď mu Peter vyznal svoju lásku, zveril mu všetky svoje ovce, aby ich utvrdzoval vo viere⁸ a pásol v dokonalej jednote⁹; pričom sám Ježiš Kristus naveky zostáva uholným kameňom¹⁰ a Pastierom našich duší¹¹.

Ježiš Kristus chce, aby prostredníctvom verného ohlasovania evanjelia, vysluhovania sviatostí a láskavého vedenia apoštolov a ich nástupcov na čele s Petrovým následníkom jeho ľud účinkovaním Ducha Svätého vzrastal; a uskutočňuje spoločenstvo svojho ľudu v jednote: vo vyznaní jednej viery, v spoločnom uctievaní Boha a v bratskej svornosti Božej rodiny.

A tak Cirkev, jediné Božie stádo, ako znamenie vztýčené uprostred národov¹² predkladá evanjelium pokoja celému ľudstvu¹³ a s nádejou putuje k svojmu cieľu - do nebeskej vlasti¹⁴.

To je sväté tajomstvo jednoty Cirkvi, v Kristovi a skrze Krista, zatiaľ čo Duch Svätý spôsobuje rozmanitosť darov. Najvyšším vzorom a základom tohto tajomstva je jednota v Trojici osôb jedného Boha, Otca a Syna v Duchu Svätom.

Vzťahy oddelených bratov ku Katolíckej cirkvi

3. V tejto jedinej Božej Cirkvi vznikli hneď na začiatku niektoré roztržky¹⁵, ktoré apoštol Pavol prísne karhá ako odsúdeniahodné¹⁶. No v neskorších storočiach sa vyskytli ešte väčšie spory a nemalé spoločenstvá sa oddelili od plného spoločenstva s Katolíckou cirkvou, niekedy vinou ľudí z jednej i druhej strany. Ale tých, ktorí prichádzajú na svet v týchto spoločenstvách teraz a v nich sú vychovaní vo viere v Krista, nemožno obviňovať z hriechu rozkolu a Katolícka cirkev ich objíma s bratskou úctou a láskou. Lebo tí, ktorí veria v Krista a boli riadne pokrstení, sú v istom, hoci nedokonalom spoločenstve s Katolíckou cirkvou. Pre isté rozmanité rozdiely, ktoré jestvujú medzi nimi a Katolíckou cirkvou vo vieroučnej a završ i disciplinárnej oblasti, i čo sa týka štruktúry Cirkvi, plnému cirkevnému spoločenstvu sa stavajú do cesty mnohé a dakedy závažné prekážky. Tie sa snaží prekonať ekumenické

hnutie. Napriek tomu sú členovia v krste ospravedlnení skrze vieru a tým privtelení ku Kristovi¹⁷, a preto právom majú česť nazývať sa kresťanmi a synovia Katolíckej cirkvi ich oprávnené uznávajú za bratov v Pánovi¹⁸.

Okrem toho niektoré, ba mnohé a význačné prvky a hodnoty, z ktorých sa vo svojom celku buduje a živí sama Cirkev, možno nájsť aj mimo viditeľného okruhu Katolíckej cirkvi: písané Božie slovo, život v milosti, viera, nádej a láska, ako aj iné vnútorné dary Ducha Svätého i viditeľné prvky. Všetky tieto veci, ktoré pochádzajú od Krista a vedú k nemu, právom patria jedinej Kristovej Cirkvi.

U našich oddelených bratov sa koná aj nemálo posvätných úkonov kresťanského náboženstva, ktoré môžu rozličným spôsobom bezpochyby vzbudiť skutočný život v milosti, podľa rozmanitého charakteru jednotlivých cirkví alebo spoločenstiev. Treba ich teda pokladať za schopné otvárať vstup do spoločenstva spásy.

Preto tieto oddelené cirkvi¹⁹ a spoločenstvá, hoci majú podľa nás nedostatky, predsa v tajomstve spásy majú zmysel i význam, lebo Kristov Duch sa ich nezdráha používať ako nástroje spásy, ktorých účinnosť sa odvodzuje z plnosti milosti a pravdy zverenej Katolíckej cirkvi.

Napriek tomu sa od nás oddelení bratia, tak jednotlivci, ako aj ich spoločenstvá a cirkvi, netešia tej jednote, ktorú chce Ježiš Kristus štedro udeliť všetkým, ktorých preporodil na jedno telo a spoločne vzkriesil k novému životu, jednote, ktorú hlása Sväté písmo i Posvätná tradícia Cirkvi. Dokonalá plnosť prostriedkov spásy sa dá totiž dosiahnuť jedine skrze Kristovu Katolícku cirkev, ktorá je všeobecným nástrojom spásy. Lebo veríme, že výlučne apoštolskému zboru, na ktorého čele stojí Peter, Pán zveril všetky poklady novej zmluvy na budovanie jediného Kristovho tela na zemi, do ktorého sa majú plne začleniť všetci, ktorí už nejakým spôsobom patria do Božieho ľudu. A tento ľud, hoci je za svojho pozemského putovania vo svojich členoch vystavený hriechu, predsa vzrastá v Kristovi a Boh ho láskavo vedie podľa svojich tajomných plánov, kým s radosťou nedosiahne plnosť večnej slávy v nebeskom Jeruzaleme.

Ekumenizmus

4. Keďže dnes sa pod vplyvom milosti Ducha Svätého vo viacerých častiach sveta modlitbou, slovom i skutkom vyvíjajú mnohé úsilia, aby sa dosiahla plnosť jednoty, ktorú chce Ježiš Kristus, tento posvätný cirkevný snem vyzýva všetkých katolíckych veriacich, aby pochopili znamenia čias a horlivo sa podieľali na diele ekumenizmu.

Pod ekumenickým hnutím sa rozumejú aktivity a podujatia, ktoré vznikajú podľa rozličných potrieb Cirkvi a rôznych okolností našich čias a zameriavajú sa na jednotu kresťanov. Medzi ne patria na prvom mieste všetky úsilia o odstránenie slov, postojov a skutkov, ktoré podľa spravodlivosti a pravdy nezodpovedajú situácii oddelených bratov, a preto hatia vzájomné vzťahy s nimi. ďalej sem patrí dialóg medzi náležite pripravenými odborníkmi na stretnutiach usporiadaných v náboženskom duchu medzi kresťanmi rozličných cirkví a spoločenstiev. Pri tomto dialógu každý dôkladne vyloží svoje učenie a jasne podá jeho charakteristické črty a tak všetci nadobudnú pravdivejšie poznanie a nestrannejšie

hodnotenie učenia a života zúčastnených spoločenstiev. Vtedy tieto spoločenstvá dosiahnu aj užšiu spoluprácu v akejkoľvek činnosti pre spoločné dobro, ktorú požaduje každé kresťanské svedomie. Keď je to možné, spoločenstvá sa schádzavajú aj na spoločnú modlitbu. Napokon všetci skúmajú svoju vernosť Kristovej vôli, čo sa týka Cirkvi, a odhodlane sa podujímajú na dielo obnovy a reformy.

Toto všetko slúži spravodlivosti a pravde, svornosti a spolupráci, bratskému duchu a jednote, ak to veriaci Katolíckej cirkvi uskutočňujú múdro a trpezlivo pod starostlivým vedením duchovných pastierov, aby sa touto cestou všetci kresťania po prekonaní prekážok, čo sa stavajú do cesty dokonalej cirkevnej jednote, mohli postupne zísť na spoločné slávenie Eucharistie zjednotení v jedinej jednej Cirkvi, v jednote, ktorou Kristus obdaroval svoju Cirkev od prvopočiatku, o ktorej veríme, že neprestajne pretrváva v Katolíckej cirkvi a ktorá - ako dúfame - bude sa čoraz väčšmi prehlbovať až do skončenia vekov.

Je však zrejmé, že príprava a návrat jednotlivcov, túžiacich po plnom katolíckom spoločenstve sa svojou povahou líšia od ekumenického diela, ale nie je tu nijaké protirečenie, pretože jedno i druhé vzniká obdivuhodným Božím riadením.

Katolícki veriaci sa majú v ekumenickej činnosti bezpochyby starať o oddelených bratov, modliť sa za nich, zhovárať sa s nimi o veciach týkajúcich sa Cirkvi, urobiť k nim prvé kroky. Ale predovšetkým musia sami úprimne a pozorne uvažovať o tom, čo treba obnoviť a podniknúť vo vlastnej katolíckej rodine, aby svojím životom vydávala vernejšie a jasnejšie svedectvo o učení a ustanoveniach, ktoré jej prostredníctvom apoštolov zveril Kristus.

Hoci totiž Katolícka cirkev dostala všetku od Boha zjavenú pravdu a všetky prostriedky milosti, predsa jej členovia si nimi neslúžia s potrebnou horlivosťou, takže tvár Cirkvi sa javí našim oddeleným bratom i celému svetu menej žiarivou a tým sa spomaľuje rast Božieho kráľovstva. Preto sa všetci katolíci majú usilovať o kresťanskú dokonalosť²⁰ a každý z nich sa má podľa svojich možností snažiť, aby sa Cirkev, nosiac na svojom tele Kristovo uponíženie a umieranie²¹, deň čo deň očisťovala a obnovovala, kým si ju Kristus nepripraví slávnou, bez škvrny a vrásky²².

V Cirkvi nech si všetci - podľa úloh, ktoré boli každému zverené - v rozličných formách duchovného života a disciplíny, v rozmanitosti liturgických obradov, a dokonca aj v teologickom rozvinutí zjavených právd ponechajú potrebnú slobodu, v nutných veciach zachovávajú jednotu a vo všetkom nech si prejavujú lásku. Takým spôsobom budú totiž oni sami v čoraz plnej miere prejavovať pravú katolíckosť a apoštolskosť Cirkvi.

Na druhej strane je potrebné, aby katolíci s radosťou uznávali a vážili si ozajstné kresťanské hodnoty, prameniace v spoločnom dedičstve, ktoré sa nachádzajú u našich oddelených bratov. Je správne a spasiteľné uznávať Kristove bohatstvá a cnostné skutky v živote iných, ktorí vydávajú svedectvo o Kristovi, niekedy až po vyliatie krvi: Boh je totiž vždy obdivuhodný a nevyspytateľný vo svojich dielach.

Nesmieme zabudnúť ani na to, že čokoľvek sa u oddelených bratov uskutočňuje milosťou Ducha Svätého, môže slúžiť aj na náš rast. Čokoľvek je naozaj kresťanské, nikdy sa neprieči pravému dobru viery, ba vždy môže viesť k dokonalejšiemu prijatiu samého tajomstva Krista a Cirkvi.

Rozdelenosť kresťanov však prekáža Cirkvi uskutočniť jej vlastnú plnosť katolicity u tých

členov, ktorí sú k nej síce pridružení krstom, ale sú oddelení od jej plného spoločenstva. Ba i samej Cirkvi je takto ťažšie prejsť v každom ohľade plnosť katolíckosti v konkrétnom živote.

Tento posvätný cirkevný snem s radosťou pozoruje, že účasť katolíckych veriacich na ekumenickej činnosti zo dňa na deň vzrastá, a biskupom celého sveta odporúča, aby ju starostlivo rozvíjali a múdro viedli.

DRUHÁ KAPITOLA

USKUTOČŇOVANIE EKUMENIZMU V PRAXI

O jednotu sa majú zaujímať všetci

5. Starosť o obnovenie jednoty sa týka celej Cirkvi, tak veriacich, ako aj pastierov, a to podľa osobných schopností každého z nich, tak v každodennom kresťanskom živote, ako i v teologických a historických štúdiách. Už táto starostlivosť je určitým spôsobom prejavom bratských zväzkov, ktoré jestvujú medzi všetkými kresťanmi, a podľa Božej dobroty vedie k úplnej a dokonalej jednote.

Reforma Cirkvi

6. Keďže každá reforma Cirkvi²³ vo svojej podstate spočíva v stále rastúcej vernosti jej vlastnému povolaniu, to je bezpochyby aj dôvodom hnutia za jednotu. Kristus nabáda putujúcu Cirkev na túto ustavičnú reformu, ktorú ako ľudská a pozemská ustanovizeň neprestajne potrebuje, aby sa vo vhodnom čase dala do správneho a potrebného poriadku to, čo sa azda vzhľadom na podmienky a okolnosti nie dosť verne zachovávalo, pokiaľ ide o mravy, cirkevnú disciplínu, alebo aj spôsob výkladu učenia, čo však treba starostlivo odlišovať od samého pokladu viery.

Táto obnova života Cirkvi má teda osobitný ekumenický význam. Rozličné spôsoby, ktorými sa už uskutočňuje - ako je biblické a liturgické hnutie, hlásanie Božieho slova a katechéza, apoštolát laikov, nové formy reholného života, manželská duchovnosť, učenie a činnosť Cirkvi v sociálnej oblasti - treba považovať za záruku a predzvesť budúceho vývoja ekumenizmu.

Obrátenie srdca

7. Pravý ekumenizmus nejestvuje bez vnútorného obrátenia. Túžba po jednote totiž vzniká a dozrieva v obnovenej mysli²⁴, v sebazapieraní a vďaka veľkodušným prejavom lásky. Preto prosíme Božieho Ducha o milosť úprimného sebazaprenia, poníženosti, pokornej služby a bratskej veľkodušnosti voči iným, ako hovorí apoštol národov: „Preto vás prosím ja, väzeň v Pánovi, aby ste žili dôstojne podľa povolania, ktorého sa vám dostalo, so všetkou pokorou, miernosťou a zhovievavosťou. Znášajte sa navzájom v láske a usilujte sa zachovať jednotu

ducha vo zväzku pokoja!“ (Ef 4, 1 - 3). Toto napomenutie sa týka predovšetkým tých, ktorým sa dostalo hodnosti sviatostnej vysviacky, aby pokračovali v poslaní Krista, ktorý medzi nás „neprišiel dať sa obsluhovať, ale slúžiť“ (Mt 20, 28).

Aj o previneniach proti jednote platí svedectvo sv. Jána: „Ak hovoríme, že sme nezhrešili, jeho robíme luhárom a nie je v nás jeho slovo“ (1 Jn 1, 10). Preto v pokornej modlitbe prosíme o odpustenie Boha i oddelených bratov, ako i my odpúšťame svojim vinníkom.

Všetci veriaci nech pamätajú, že tým lepšie budú napomáhať, ba dokonca uskutočňovať jednotu kresťanov, čím bezúhonnejšie sa usilujú žiť podľa evanjelia. Lebo čím užšie budú spojení s Otcom, Slovom a Duchom Svätým, tým dôvernejšie a ľahšie budú môcť prehlbovať vzájomné bratské vzťahy.

Spojenie v modlitbe

8. Toto obrátenie srdca a túto svätosť života treba spolu so súkromnými a s verejnými modlitbami za jednotu kresťanov pokladať za dušu celého ekumenického hnutia a možno ich právom nazvať duchovným ekumenizmom.

Preto je zvykom katolíkov, že sa často spoločne modlievajú za jednotu Cirkvi, za ktorú sám Spasiteľ vrúcne prosil Otca v predvečer svojej smrti: „... aby všetci boli jedno“ (Jn 17, 21).

Pri niektorých zvláštnych príležitostiach, ako sú pobožnosti za jednotu a ekumenické stretnutia, je dovolené, ba priam želateľné, aby sa katolíci modlili spoločne s oddelenými bratmi. Takéto spoločné modlitby sú dozaista veľmi účinným prostriedkom na získanie milosti a úprimným prejavom zväzkov, ktoré ešte spájajú katolíkov s oddelenými bratmi: „Lebo kde sú dvaja alebo traja zhromaždení v mojom mene, tam som ja medzi nimi“ (Mt 18, 20).

Spoločnú účasť na svätých veciach (communicatio in sacris) však neslobodno pokladať za taký prostriedok obnovenia jednoty kresťanov, ktorý by sa dal uplatniť bez rozlišovania. Túto účasť podmieňujú najmä dva princípy: vyjadrenie jednoty Cirkvi a účasť na prostriedkoch milosti. Z dôvodu vyjadrenia jednoty je spoločná účasť spravidla neprípustná. Potreba milosti ju niekedy odporúča. O konkrétnom postupe nech múdro rozhodne miestna biskupská vrchnosť, ktorá nech berie do úvahy všetky miestne, časové a osobné okolnosti, ak nerozhodla ináč podľa svojich štatútov biskupská konferencia alebo Apoštolská stolica.

Vzájomné poznanie

9. Treba poznať ducha oddelených bratov. Na to je potrebné pravdivo a dobromyselne uskutočňované štúdium. Katolíci, náležite pripravení, sa majú čo najlepšie oboznámiť s učením a dejinami, s duchovným a liturgickým životom, s náboženskou psychológiou a kultúrou bratov. Na to sú veľmi užitočné stretnutia za účasti oboch stránok, aby rokovali najmä o teologických otázkach ako rovný s rovným, pod podmienkou, že tí, ktorí sa na nich pod dohľadom arcipastierov zúčastňujú, sú naozaj odborníci. Z takého dialógu jasnejšie vysvitne aj to, aký je skutočný postoj Katolíckej cirkvi. Týmto spôsobom možno lepšie poznať i zmýšľanie oddelených bratov a primeranejšie im vysvetliť našu vieru.

Ekumenická formácia

10. Posvätnú teológiu a iné disciplíny, najmä historické, treba prednášať aj z ekumenického hľadiska, aby čoraz vernejšie zodpovedali skutočnému stavu vecí.

Je veľmi dôležité, aby budúci duchovní pastieri a kňazi ovládali teológiu starostlivo vypracovanú takýmto spôsobom, a nie polemicky, najmä pokiaľ ide o vzťahy oddelených bratov ku Katolíckej cirkvi.

Predovšetkým od formácie kňazov totiž závisí náležité vzdelanie a duchovná formácia veriacich i rehoľníkov.

Takisto katolíci venujúci sa misijnej práci v tých istých krajinách, kde pracujú aj iní kresťania, sa majú najmä dnes oboznamovať s otázkami a s výsledkami, ktoré sa v ich apoštoláte rodia z ekumenizmu.

Spôsoby vyjadrovania a vysvetľovania náuky viery

11. Spôsoby a metódy, akými sa vykladá katolícka viera, v žiadnom prípade nesmú byť prekážkou dialógu s bratmi. Bezpodmienečne treba jasne vyložiť celú náuku. Nič nie je také vzdialené od ekumenizmu ako falošný irenizmus, ktorým sa narúša čistota katolíckeho učenia a zatemňuje sa jeho pravý a nepochybný zmysel.

Zároveň treba dôkladnejšie a presnejšie vysvetľovať katolícku vieru takou formou a rečou, ktorej môžu dobre rozumieť aj oddelení bratia.

Okrem toho nech katolícki teológovia, verní učeníu Cirkvi, pri skúmaní Božích tajomstiev pokračujú v ekumenickom dialógu s oddelenými bratmi s láskou k pravde, s pokorou a s kresťanskou láskou. Pri porovnávaní náuk nech nezabúdajú, že jestvuje poriadok, čiže „hierarchia“ právd katolíckeho učenia, lebo ich súvis so základom kresťanskej viery je rozličný. Tak sa pripraví cesta, ktorá pomocou tohto bratského súťaženia bude všetkých podnecovať do hlbšieho poznávania a jasnejšieho vyjadrovania nevyspytateľného Kristovho bohatstva²⁵.

Spolupráca s oddelenými bratmi

12. Nech všetci kresťania vyznávajú pred všetkými národmi vieru v trojjediného Boha, vo vteleného Božieho Syna, Vykupiteľa a nášho Pána, a nech spoločným úsilím vo vzájomnej úcte vydávajú svedectvo o našej nádeji, ktorá nesklame. Keďže v týchto časoch sa rozvíja veľmi mnohostranná spolupráca na sociálnom poli, všetci ľudia sú pozývaní spolupracovať, najmä tí, ktorí veria v Boha, a predovšetkým všetci kresťania, lebo nosia Kristovo meno. Spolupráca všetkých kresťanov je živým vyjadrením spojenia, ktoré už jestvuje medzi nimi, a stavia do jasnejšieho svetla tvár Krista Služobníka. Táto spolupráca sa v mnohých krajinách už nadviazala a treba ju stále zdokonaľovať – najmä v krajinách, ktoré sú dejiskom spoločenského a technického rozvoja –, či už pri správnom hodnotení dôstojnosti ľudskej osoby, pri napomáhaní dobrodení mieru, pri uplatňovaní evanjelia v sociálnej oblasti, pri povznášaní vied a umení kresťanským duchom, ako aj pri všestrannom liečení neduhov

našich čias, ako sú hlad, pohromy, negramotnosť, bieda, nedostatok bytov a nespravodlivé rozdelenie dohier. Pri tejto spolupráci sa všetci veriaci v Krista môžu naučiť, ako sa lepšie vzájomne poznávať, ako si vážiť jeden druhého a ako pripravovať cestu jednote kresťanov.

TRETIA KAPITOLA

CIRKVI A CIRKEVNÉ SPOLOČENSTVÁ ODDELENÉ OD RÍMSKEJ APOŠTOLSKEJ STOLICE

Rozličné rozdelenia

13. Teraz obraciame pozornosť na dva základné typy sporov, ktoré narušili Kristovu nezošivanú tuniku.

Prvé spory vznikli na Východe odmietnutím dogmatických výrokov Efezského a Chalcedónskeho koncilu a neskoršie prerušením cirkevného spoločenstva medzi východnými patriarchátmi a rímskou stolicou.

Druhé vznikli o viac ako štyri storočia na Západe pre udalosti, ktoré sa spoločne označujú názvom „reformácia“. Odvtedy sa oddelili od rímskej stolice viaceré národné alebo náboženské spoločnosti. Medzi tými, v ktorých sa dosiaľ čiastočne zachovali katolícke tradície a štruktúry, zaujíma osobitné miesto anglikánske spoločenstvo.

Avšak tieto rozličné oddelené spoločenstvá sa medzi sebou veľmi líšia nielen čo do miesta a času vzniku, ale najmä povahou a závažnosťou otázok týkajúcich sa viery a cirkevnej štruktúry.

Preto sa tento posvätný cirkevný snem, ktorý nepodceňuje rozdielne podmienky rozmanitých kresťanských spoločenstiev, ale ani nezaznáva zväzky, ktoré napriek rozdeleniu ešte jestvujú medzi nimi, rozhodol predložiť nasledujúce úvahy ako podnety na rozvážnu ekumenickú činnosť.

I. Čo treba brať na východných cirkvách osobitne do úvahy

Špecifiká a dejiny východných cirkví

14. Cirkvi Východu i Západu išli cez nemálo storočí svojou vlastnou cestou, boli však spojené spoločenstvom viery a sviatostného života, a ak vznikli medzi nimi nezhody vo veciach viery alebo disciplíny, všetci uznávali rozhodnutia rímskej stolice. Tento posvätný cirkevný snem medzi inými dôležitými vecami rád pripomína všetkým, že na Východe prekvitajú viaceré partikulárne alebo miestne cirkvi, medzi ktorými majú prvé miesto patriarchálne cirkvi; a z nich sa viaceré honosia tým, že ich založili sami apoštolí. Preto medzi východnými kresťanmi mala a má veľkú váhu starostlivosť o snahu zachovať v spoločenstve viery a lásky bratské vzťahy, ktoré majú jestvovať medzi miestnymi cirkvami ako medzi sestrami.

Rovnako netreba prehliadnuť, že východné cirkvi vlastnia od začiatku poklad, z ktorého Cirkev Západu nemálo prevzala, čo sa týka liturgie, duchovných tradícií a právneho poriadku. Nemá sa podceňovať ani skutočnosť, že základné články kresťanskej viery o Trojici

a Božom Slove, ktoré sa stalo telom z Panny Márie, boli definované na všeobecných ekumenických konciloch konaných na Východe. Za zachovanie tejto viery východné cirkvi mnoho trpeli a stále trpia.

Dedičstvo, ktoré nám zanechali apoštoli, však bolo prijaté v rozmanitých formách a spôsoboch a už v prvotnej Cirkvi sa miestami vyvíjalo rozlične, a to i pre rozdielnosť mentalít a životných podmienok. Toto všetko, popri vonkajších príčinách i pre nedostatok vzájomného porozumenia a lásky, dalo príležitosť na vznik rozdelení.

Preto tento posvätný cirkevný snem povzbudzuje všetkých, najmä však tých, ktorí sa chcú venovať práci za obnovenie želanej úplnej jednoty medzi východnými cirkvami a Katolíckou cirkvou, aby brali náležitý zreteľ na osobitné podmienky vzniku a vývoja východných cirkví a na povahu vzťahov, ktoré jestvovali medzi nimi a rímskou stolicou pred rozkolom, a aby si o tom všetkom utvorili správny úsudok. Ak sa toto všetko bude presne dodržiavať, bude to veľmi osožiť zamýšľanému dialógu.

Liturgická a duchovná tradícia východných cirkví

15. Takisto je všeobecne známe, s akou láskou slávia východní kresťania liturgiu, najmä Eucharistiu, zdroj života pre Cirkev a preddavok budúcej slávy. Prostredníctvom nej majú veriaci, zjednotení s biskupom, prístup k Bohu Otcovi skrze Syna, vtelené Slovo, ktorý trpel a bol oslávený, a vyliatím Ducha Svätého dosahujú spoločenstvo s Najsvätejšou Trojicou, lebo sa stali „účastnými na Božej prirodzenosti“ (2 Pt 1, 4). A tak slávením Pánovej Eucharistie v týchto jednotlivých cirkvách sa tak buduje a vzrastá Božia Cirkev²⁶ a koncelebráciou sa prejavuje ich spoločenstvo.

V tomto liturgickom kulte východní kresťania prekrásnymi chválospevmi vebia Máriu, vždy Pannu, ktorú Efezský koncil slávnostne vyhlásil za Najsvätejšiu Bohorodičku, aby bol Kristus, v súlade so Svätým písmom, uznaný v pravom a vo vlastnom zmysle za Božieho Syna a Syna človeka. A spoločne uctievať i mnohých svätých; medzi nimi aj otcov všeobecnej Cirkvi.

Pretože tieto cirkvi, i keď sú oddelené, majú pravé sviatosti, a najmä - mocou apoštolského nástupníctva (vi successiois apostolicae) - kňazstvo a Eucharistiu, ktorými sú s nami ešte stále spojené veľmi tesnými zväzkami, je istá spoluúčasť na svätých veciach (communicatio in sacris) nielen možná, ale za vhodných okolností a so schválením cirkevnej vrchnosti sa aj odporúča.

Na Východe sa nachádzajú aj poklady duchovných tradícií, ktoré zvýraznilo predovšetkým mníšstvo. Tam totiž už od slávnych čias svätých otcov prekvitala mníšska spiritualita, ktorá potom prenikla aj na Západ, takže latinské rehoľníctvo z nej povstalo ako zo svojho prameňa a aj neskoršie z nej neraz čerpalo nové sily. Preto sa vrelo odporúča, aby katolíci častejšie načierali do týchto duchovných pokladov východných otcov, ktoré povznášajú celého človeka ku kontemplácii Božích vecí.

Nech si všetci uvedomia, že poznať, ctiť si, uchovávať a pestovať drahocenné liturgické a duchovné dedičstvo Východu má veľmi veľký význam pre verné zachovanie kresťanskej tradície v jej plnosti a pre dosiahnutie zmierenia východných a západných kresťanov.

Disciplína vlastná východným cirkvám

16. Okrem toho východné cirkvi sa už od svojich počiatkov pridržali vlastných disciplín, ktoré schválili svätí otcovia a synody i všeobecné cirkevné snemy. A keďže istá rozmanitosť uvedených zvykov a tradícií vôbec nie je na prekážku jednoty Cirkvi, ba robí ju ešte krajšou a nemálo pomáha jej poslaniu, tento posvätný cirkevný snem, aby odstránil akékoľvek pochybnosti, vyhlasuje, že východné cirkvi, pamätlivé potrebnej jednoty celej Cirkvi, majú právo žiť podľa svojej vlastnej disciplíny, lebo tá lepšie zodpovedá povahe ich veriacich a účelnejšie slúži ich duchovnému dobru. Dokonalé zachovávanie tejto tradičnej zásady, ktorá sa však niekedy nedodržiava, patrí medzi bezpodmienečné predpoklady na obnovenie jednoty.

Vlastný charakter východných cirkví v prezentovaní tajomstiev

17. Čo sa povedalo o zákony rozmanitosti, možno vyhlásiť aj o rozličnej teologickej formulácii náuky viery. Pri skúmaní zjavenej pravdy sa totiž pri poznávaní a vyznávaní Božích vecí uplatňovali iné metódy a cesty na Východe a iné na Západe. Preto sa niet čo čudovať, že sa niektoré aspekty zjaveného tajomstva zavše lepšie chápu a stavajú sa do jasnejšieho svetla u jedných než u druhých, takže v nejednom prípade možno povedať, že ich rozličné teologické formulácie sa navzájom skôr dopĺňajú, než by si protirečili. Čo sa týka autentických východných teologických tradícií, treba uznať, že sú vynikajúcim spôsobom zakorenené vo Svätom písme, pestované a vyjadrované liturgickým životom, udržiavajú sa živým apoštolským podaním a spismi východných otcov i duchovných autorov a vedú k správne usporiadaniu života, ba aj k plnej kontemplácii kresťanskej pravdy.

Tento posvätný cirkevný snem vzdáva vďaka Bohu, že mnohí východní synovia Katolíckej cirkvi, ktorí toto dedičstvo strážia a chcú ho rýdzejšie a plnšie uplatniť v živote, už žijú v úplnom spoločenstve s bratmi, pridržajúcimi sa západnej tradície, a vyhlasuje, že všetko to duchovné, liturgické, zvykové a teologické dedičstvo patrí vo svojich rozličných tradíciách k úplnej katolíckosti a apoštolskosti Cirkvi.

Záver o východných cirkvách

18. Po dobrom uvážení všetkých uvedených skutočností tento posvätný cirkevný snem obnovuje vyhlásenia predchádzajúcich posvätných koncilov a rímskych pápežov, totiž že v záujme obnovenia a zachovania spoločenstva a jednoty sa nemá klásť „nijaké iné bremeno okrem toho nevyhnutného“ (Sk 15, 28). Navyše si vrúcne želá, aby odteraz všetky úsilia v rozličných ustanovizniach a formách cirkevného života smerovali k postupnému dosiahnutiu tejto jednoty, zvlášť modlitbami a bratským dialógom o náuke viery a najnaliehavejších pastoračných potrebách našich čias. Taktiež odporúča duchovným pastierom a členom Katolíckej cirkvi, aby mali priateľské vzťahy k tým, ktorí už nežijú na Východe, ale ďaleko od vlasti, aby sa prehlbovala bratská spolupráca s nimi v duchu kresťanskej lásky bez zväd a akejkolvek rivality. Ak sa toto dielo bude uskutočňovať z celého srdca, posvätný cirkevný

snem dúfa, že sa odstráni múr, ktorý delí Cirkev na Západe od cirkví na Východe, a tak konečne bude jeden jediný príbytok pevne postavený na uholnom kameni, Ježišovi Kristovi, ktorý z obidvoch utvorí jedno²⁷.

II. Oddelené cirkvi a cirkevné spoločenstvá na Západe

Postavenie týchto spoločenstiev

19. Cirkvi a cirkevné spoločenstvá oddelené od Apoštolskej stolice vo veľmi kritických časoch, ktoré sa začali na Západe už na sklonku stredoveku, alebo oddelené neskoršie, sú spojené s Katolíckou cirkvou úzkym zväzkom osobitného príbuzenstva, vzhľadom na dlhodobé spolunažívanie kresťanského ľudu v predchádzajúcich storočiach prežitých v cirkevnom spoločenstve.

Keďže sa však tieto cirkvi a cirkevné spoločenstvá pre rozdielnosť svojho pôvodu, náuky a duchovného života nemálo líšia nielen od nás, ale aj medzi sebou, je veľmi ťažké presne ich opísať a na to sa tu ani nemienime podujat.

Hoci ekumenické hnutie a túžba po zmierení s Katolíckou cirkvou sa ešte všade nerozmohli, máme nádej, že postupom času sa u všetkých prehĺbi ekumenické cítenie a vzájomná úcta.

Treba však uznať, že medzi týmito cirkvami a spoločenstvami a Katolíckou cirkvou jestvujú závažné rozdiely, a to nielen historickej, sociologickej, psychologickéj a kultúrnej povahy, ale predovšetkým v interpretácii zjavenej pravdy. Aby sa však napriek týmto rozdielom mohol ľahšie nadviazať ekumenický dialóg, chceme tu poukázať na niektoré body, ktoré môžu a majú slúžiť za základ a podnet na tento dialóg.

Vyznávanie Krista

20. Máme na mysli predovšetkým kresťanov, ktorí otvorene vyznávajú Ježiša Krista ako Boha a Pána a jediného prostredníka medzi Bohom a ľuďmi, na slávu jediného Boha, Otca i Syna i Duchu Svätého. Vieme, že jestvujú nemalé nezhody s náukou Katolíckej cirkvi aj o Kristovi, vtelenom Božom Slove, a o diele vykúpenia, a preto aj o tajomstve a poslaní Cirkvi, ako aj o úlohe Márie v diele spásy. Teší nás však, keď vidíme, že naši oddelení bratia sa upriamujú na Krista ako na prameň a stredobod cirkevného spoločenstva. Túžba po spojení s Kristom ich čoraz viac pobáda hľadať jednotu, ako aj vydávať svedectvo o svojej viere všade medzi národmi.

Štúdium Svätého písma

21. Láska a úcta, ba takmer kult Svätého písma privádza našich bratov k vytrvalému a usilovnému štúdiu tejto svätej knihy. Lebo evanjelium „je Božou mocou na spásu každému, kto verí, najprv Židovi, potom Grékovi“ (Rim 1, 16).

Keď vzývajú Duchu Svätého, hľadajú v samom Svätom písme Boha, ako sa im prihovára v Kristovi, vopred zvestovanom prorokmi - v Božom Slove, ktoré sa pre nás stalo človekom. Vo Svätom písme rozjímajú o Kristovom živote a o tom, čo božský Majster učil a vykonal pre

spásu ľudí, najmä o tajomstvách jeho smrti a zmŕtvychvstania.

Lenže hoci od nás oddelení kresťania uznávajú božskú autoritu Svätého písma, nezhodujú sa s nami - aj keď nie všetci tým istým spôsobom - v chápaní vzťahu medzi Svätým písmom a Cirkvou, v ktorej má podľa katolíckej viery osobitné miesto autentický Učiteľský úrad pri výklade a ohlasovaní písaného Božieho slova.

Napriek tomu je Sväté písmo v tomto dialógu výborným nástrojom v mocných Božích rukách na dosiahnutie tej jednoty, ktorú Spasiteľ ponúka všetkým ľuďom.

Sviatosťný život

22. Sviatosťou krstu, kedykoľvek sa podľa Pánovho ustanovenia riadne udeľuje a prijíma s náležitým vnútorným rozpoložením, sa človek skutočne privetľuje k ukrižovanému a oslávenému Kristovi a je znovuzrodený na účasť na Božom živote, ako hovorí apoštol Pavol: „S ním ste boli pochovaní v krste a v ňom ste boli s ním aj vzkriesení vierou v moc Boha, ktorý ho vzkriesil z mŕtvych“ (Kol 2, 12)28.

Krst teda vytvára sviatosťné puto jednoty, jestvujúce medzi všetkými, ktorí boli krstom znovuzrodení. Avšak krst sám osebe je iba začiatkom a východiskom, pretože je celý zameraný na dosiahnutie plnosti života v Kristovi. Krst teda smeruje k úplnému vyznaniu viery, k plnému začleneniu do diela spásy podľa vôle samého Krista a napokon k úplnému začleneniu do eucharistického spoločenstva.

Hoci od nás oddeleným cirkevným spoločenstvám chýba plná jednota s nami vyplývajúca z krstu a hoci podľa našej viery si nezachovali pravú a neporušenú podstatu eucharistického tajomstva najmä preto, lebo im chýba sviatosť posvätného stavu, predsa keď si pri Pánovej večeri pripomínajú pamiatku Pánovej smrti a jeho zmŕtvychvstania, vyznávajú, že spoločenstvo s Kristom znamená život a očakávajú jeho slávny príchod. Preto je potrebné, aby sa učenie o Pánovej večeri, o ostatných sviatosťoch a o kulte i službách Cirkvi stali predmetom dialógu.

Život s Kristom

23. Kresťanský život týchto bratov sa živí vierou v Krista a napomáha ho krstná milosť i počúvanie Božieho slova. Prejavuje sa súkromnou modlitbou, rozjímaním o Svätom písme, kresťanským rodinným životom a uctievaním Boha v spoločenstve zhromaždenom na chválenie Boha. Napokon v ich kulte sa neraz zachovali dôležité prvky starobylej spoločnej liturgie.

Viera v Krista prináša ovocie chvály a vďaky za Božie dobrodenia. K tomu sa pridružuje živý zmysel pre spravodlivosť a úprimná láska k blížnemu. Táto činorodá viera zrodila aj nemálo ustanovizní na zmiernenie duchovnej a telesnej biedy, na výchovu mládeže, na utvorenie humánnejších životných podmienok a na upevnenie všeobecného mieru.

Hoci mnohí kresťania nechápu evanjelium v mravnej oblasti vždy rovnako ako katolíci a neprijímajú to isté riešenie páľčivých otázok súčasnej spoločnosti, predsa sa chcú ako my pridržiavať Kristovho slova ako zdroja kresťanskej čnosti a poslúchať apoštolský príkaz:

„Čokoľvek hovoríte alebo konáte, všetko robte v mene Pána Ježiša a skrze neho vzdávajte vďaky Bohu Otcovi“ (Kol 3, 17). To môže dať podnet na ekumenický dialóg o uplatňovaní evanjeliovej morálky.

Záver o oddelených spoločenstvách na Západe

24. Keď sme teda stručne predložili podmienky, v ktorých prichodí rozvíjať ekumenické aktivity, ako aj zásady, ktorými sa majú riadiť, s dôverou obraciame zrak do budúcnosti. Tento posvätný cirkevný snem povzbudzuje veriacich, aby sa chránili akejkoľvek ľahkovážnosti alebo nerozumnej horlivosti, lebo to by mohlo škodiť ozajstnému pokroku jednoty. Veď ich ekumenické aktivity môžu byť len plne a úprimne katolícke, a teda verné pravde, ktorú sme prijali od apoštolov a otcov, a v súlade s vierou, ktorú Katolícka cirkev vždy vyznávala, ale zároveň smerujúce k tej plnosti, akú má v priebehu vekov podľa Pánovej vôle dosiahnuť jeho telo.

Tento posvätný cirkevný snem naliehavo žiada, aby sa podujatia členov Katolíckej cirkvi uskutočňovali v súlade s podujatiami oddelených bratov a aby sa nekládli nijaké prekážky cestám Božej prozretelnosti ani sa nerobili ťažkosti budúcim podnetom Ducha Svätého. Okrem toho vyhlasuje, že si je vedomý, že sväté predsavzatie obnoviť jednotu všetkých kresťanov v jedinej Kristovej Cirkvi presahuje ľudské sily a schopnosti. Preto všetku svoju nádej skladá do Kristovej modlitby za Cirkev, do Otcovej lásky k nám a do sily Ducha Svätého. „A nádej nezahanbuje, lebo Božia láska je rozliata v našich srdciach skrze Ducha Svätého, ktorého sme dostali“ (Rim 5, 5).

Všetko, čo je v celku i v jednotlivostiach ustanovené v tomto dekréte, odobrili otcovia posvätného koncilu. A my to apoštolskou mocou, ktorú sme dostali od Krista, spolu s ctihodnými otcami v Duchu Svätom schvaľujeme, nariaďujeme a ustanovujeme. A prikazujeme, aby sa toto koncilové ustanovenie uverejnilo na Božiu slávu.

V Ríme pri Svätom Petrovi 21. novembra 1964

Pavol, biskup Katolíckej cirkvi

(Nasledujú podpisy koncilových otcov.)

—

POZNÁMKY:

- 1 Porov. 1 Kor 1, 13.1.
- 2 Porov. 1 Jn 4, 9; Kol 1, 18 - 20; Jn 11, 52.
- 3 Porov. Jn 13, 34.
- 4 Porov. Jn 16, 7.
- 5 Porov. 1 Kor 12, 4 - 11.
- 6 Porov. Mt 28, 18 - 20 a Jn 20, 21 - 23.

- 7 Porov. Mt 16, 19 a Mt 18, 18.
- 8 Porov. Lk 22, 32.
- 9 Porov. Jn 21, 15 - 17.
- 10 Porov. Ef 2, 20.
- 11 Porov. 1 Pt 2, 25; PRVÝ VATIKÁNSKY KONCIL, VI. sesia, dogmatická konštitúcia Pastor aeternus: Coll. Lac., 7, 482 a.
- 12 Porov. Iz 11, 10 - 12.
- 13 Porov. Ef 2, 17 - 18 a Mk 16, 15.
- 14 Porov. 1 Pt 1, 3 - 9.
- 15 Porov. 1 Kor 11, 18 - 19; Gal 1, 6 - 9; 1 Jn 2, 18 - 19.
- 16 Porov. 1 Kor 1, 11 a nasl.; 11, 22.
- 17 Porov. FLORENTSKÝ KONCIL, VIII. sesia, dekrét Exultate Deo: Mansi, 31, 1055 A.
- 18 Porov. SV. AUGUSTÍN, Ennarationes in psalmos, 32, II, 29: PL, 36, 299.
- 19 Porov. IV. LATERÁNSKY KONCIL, IV. konštitúcia: Mansi, 22, 990; II. LYONSKÝ KONCIL, Vyznanie viery Michala Paleológa: Mansi, 24, 71 E; FLORENTSKÝ KONCIL, VI. sesia, definícia Laetentur caeli: Mansi 31, 1026 E.
- 20 Porov. Jak 1, 4; Rim 12, 1 - 2.
- 21 Porov. 2 Kor 4, 10; Flp 2, 5 - 8.
- 22 Porov. Ef 5, 27.
- 23 Porov. PIATY LATERÁNSKY KONCIL, XII. sesia, konštitúcia Constituti: Mansi, 32, 988 B - C.
- 24 Porov. Ef 4, 23.
- 25 Porov. Ef 3, 8.
- 26 Porov. SVÄTÝ JÁN ZLATOÚSTY, In Ioannem homilia XLVI, PG, 59, 260 - 262.
- 27 Porov. FLORENTSKÝ KONCIL, VI. sesia, definícia Laetentur caeli: Mansi, 31, 1026 E.
- 28 Porov. Rim 6, 4